

Svar på kritik

Offentligt svarbrev fra rådet

30. august 2018

Kære Jens Lindsby!

Hermed svar på dit åbne brev *Sagens problem har historisk set været, at de ufærdige sider har regeret for meget, del 2* af 14.5.2018. Bemærk at vi alene benytter sidetal, når vi henviser til dette brev (fx: s.1), dit tidligere åbne brev *Sagens problem har historisk set været, at de ufærdige sider har regeret for meget*, henviser vi til som del 1 (fx: del 1, s.1), mens vi henviser til øvrige skrivelser på normal vis med titel og sidetal.

Vores svar er offentliggjort på Martinus Instituts (MI) hjemmeside.

Med venlig hilsen
Rådet, Martinus Institut

---oo0oo---

Indholdsfortegnelse

1. Kritik nu og tidligere	3
2. Påstande om MI	5
3. Påstande om retssagen	8
4. Påstande om udgivelse	11
5. Øvrige påstande i dit åbne brev (del 1)	21
6. Kritikkkens konklusioner og motivation	21
7. At reagere med fast hånd og tilgivelse	22

Vi har konstateret, at dine åbne breve indeholder en del urigtigheder og misvisende påstande, og selvom du vedlægger dokumentation for Martinus' og rådets beslutninger og udtalelser, så kan vi ikke se, at påstandene finder støtte heri. At du udtaler dig på løst grundlagt, tydeliggøres af, at du mener at vide, hvilken dagsorden vi har, og hvad vores bevæggrunde har været til at agere "forkert" på trods af, at du ikke kender nogen af os personligt.

Vi er dog glade for, at du indledningsvis udtrykker dig imødekommende og omsorgsfuldt, idet du i din mail, hvor det åbne brev er vedlagt, skriver: *Jeg er jo klar over, at I ikke vil bryde jer om dette brev – og jeg skal beklage længden – men derfor kan vi jo godt tænke venligt om hinanden.*

Vi er absolut enige med dig i at fastholde det venskabelige – men undrer os samtidig over, at du ikke på samme venskabelige måde har henvendt dig til os for at få faktisk indsigt i de områder, hvor du mener, vi agerer forkert. I stedet offentliggør du dine egne spekulative forklaringer, hvor du blandt andet får sagt, at "mange ting [på MI] foregår [...] langt under udviklingen i det omkringliggende samfund" (s.40), at vi gennemtrumfer vores egen vilje (s.41), at vi ikke forstår vores egen formålsparagraf (s.18), og at vi taler usandt (s.41).

Modsat andre kritikere hævder du ikke, at dine åbne breve skal hjælpe os, du skriver derimod: *Kritikken fremsættes ikke for at MI kan rette deres fejl, kritikken fremsættes for at kaste lys over og dokumentere hvad der reelt er sket i Sagen og hvad Martinus rent faktisk har sagt* (s.36). Men når det viser sig, at din kritik er baseret på misforståelser og har et udpræget fokus på det, *du mener*, "går galt" på MI (du siger stort set intet om, hvad du mener, går godt), så dokumenterer den ikke, "hvad der reelt er sket i Sagen", så sværter den blot rådet, MI og Sagen til.

Bemærk, hvad Martinus siger om kritik:

[Indenfor Sagen] *skal man ikke begynde at råbe op... og kritisere. Hvis man er med i [Sagen], så er man "medlem", og hvis man laver kritik og ikke synes om det, så er man ikke medlem, så kan man lige så godt gå uden for.* (rådsmøde 5.4.1974)

Har de kritik, så må de vide, at så er de ikke i kontakt med sagen, så er de i konflikt med den. (rådsmøde 25.9.1974)

og så skal vi også huske på, de mennesker, der kommer og virkelig med tillid og af hjertet vil være med, de bliver jo ikke så kritiske. (rådsmøde 25.9.1974)

Se evt. også rådets notat *Kritik må være kærlig*

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2017.07_kritik_maa_vaere_kaerlig.pdf)

Vi finder derfor, at din kommunikationsform er ude af trit med Sagens ånd og formål om en venlig og fredelig samarbejdsatmosfære, alene overskrifterne på dine to åbne breve, *Sagens problem har historisk set været, at de ufærdige sider har regeret for meget*, taler for os sit eget tydelige sprog. Særligt i modstrid med Sagens ånd er det, at du hænger os ud offentligt frem for at gå i dialog.

Det undrer os, at du mener, at der skulle være behov for at dokumentere MIs fejl offentligt. Hvis din kritik vitterligt havde vist sig at påpege fejl, hvad skulle den så kunne bruges til i det offentlige rum andet end at sætte MI i et dårligt lys, særligt når den altså ikke er fremsat, *for at MI kan rette fejl?*

I dine skrivelser savner vi desuden en klar definition af, hvad du mener med "Sagen" hhv. MI. Alle, der arbejder med at udbrede kendskabet til analyserne, ja alle, der blot er interesseret og læser bøgerne, er en del af det frie fællesskab, vi kalder "Sagen", mens MI som grundlagt af Martinus er "Sagens centrum" eller "Sagens kerne". Og der gælder selvsagt ikke samme regler og forudsætninger for MI som for resten af Sagen. Se evt. vores notat *At tage del i Martinus' sag*:

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2017.07_at_tage_del_i_martinus_sag.pdf)

samt *Retningslinjer for frivilligt arbejde*:

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2017.10_retningslinjer_frivilligt_arbejde.pdf)

Vi har nedenfor dementeret dine påstande om: at MIs struktur ikke må forandres, at MI havde ulovlig ikke-erhvervsdrivende status i årene 1997-2013, at MI ikke har undersøgt den åndvidenskabelige baggrund for at føre retssag, at Martinus aldrig ville indlede en retssag eller tilskynde til det, at gavebrevets status som centralt dokument ikke er dokumenteret, at MI ikke følger Martinus' retningslinjer for udgivelse, at der ikke må foretages ændringer i værkets form ifm. udgivelse, at MI udgiver Martinus' værk i strid med videnskabelig praksis, at manuskriptet ikke er autoriseret som grundtekst, og at de posthumt indsatte stykoverskrifter i Martinus' værk er selvopfundne.

Da dine skrivelser er så omfattende og dine kritikpunkter mange, er det dog kun muligt at svare på disse centrale punkter – vedr. de øvrige spørgsmål henviser vi til de notater og andre svarskrivelser, vi har offentliggjort på MIs hjemmeside. Vi skal også med det samme indrømme, at vi ikke kan prioritere ressourcer til personligt at behandle yderligere kritik fra din side.

1. Kritik nu og tidligere

Lige siden Martinus trådte offentligt frem i slutningen af 1920'erne og skabte interesse for sin sag, har der været mennesker, som var kritisk indstillet overfor både ham og hans nærmeste medarbejdere. Indimellem var det tydeligt, at visse kritikere endda mente sig bedre egnet til at lede Sagen og ønskede at "overtage" den.

1.1 Kritikken mens Martinus levede

Allerede i forbindelse med nogle af Martinus' første foredrag i Bernhard Løws antroposofiske studiekreds i Ordrup i 1928 fortæller Martinus (*Martinus Erindringer*, s.86):

Der var én som sagde til Løw:

»Det er ikke Martinus men os, der skal bringe disse ting frem!«

»Kan De måske tegne den slags symboler?« spurgte Løw, »eller kan De forklare verdensbilledet?«

Næh – det kunne han ikke.

»Ja, men det kan jeg heller ikke – altså må det være Martinus!«

Løw var urokkelig loyal overfor mig, selvom der var nogle af deltagerene, der efterhånden forsvandt.

Siden dengang har der løbende været kritikere, der mente at være de bedst kvalificerede til at formidle åndsvidenskaben, så tingene klarere, havde en højere moral eller mente deres evner og engagement underkendt. Se fx Martinus' skarpe breve fra 1930-40'erne til flere kritikere under sektion Breve her: <http://martinus.dk/da/emneoversigter/information-om-ophavsretssagen>

Martinus' reaktion overfor mennesker, der mente at vide bedre, hvordan hans sag skulle varetages, var ofte at bede dem "arbejde for sig selv".

Martinus har flere steder i sit værk beskrevet forskellige typer kritik. Se evt. artiklen *Omkring min skabelse af Livets Bog* (<http://martinus.dk/da/dt/index.php?bog=81&stk=14&pkt=1>).

1.2 Kritikken i de første år efter Martinus' bortgang 1981-2009

Da Martinus gik bort i 1981, kunne det ikke undgås, at han efterlod sig et "autoritetsvakuum". Mens han levede, kunne han passivisere mange uoverensstemmelser og magtkampe indenfor Sagen – eller *harmonisere dem ud*, som han selv kaldte det. Men da han ikke længere kunne gribe ind med sin skarpsindige og kærlige håndtering, og ingen andre kunne opnå den enorme respekt, der naturligt omgav ham, tog kritikken og stridbarheden hurtigt til.

Der var fx gennem en årrække nogle af undervisningsgruppens medlemmer, herunder et tidligere rådsm medlem, der udviste kraftig modvilje mod rådets beslutninger. Disse personer iværksatte aktioner for at mobilisere andre mod rådet, aktiviteter, som skabte splid blandt interesserede – se rådets svarbrev fra 1989 til tre personer, der havde spredt kritik via åbne breve m.m. (se sektion Breve på ovennævnte link).

Kritikerne mente, at rådet ikke løste sin opgave, som det skulle. Rådet besvarede løbende kritikken personligt, der findes således hundreder af private breve og mailkorrespondancer med kritikere.

Kritikken fortsatte stort set uændret de efterfølgende 20 år og gentog de samme punkter igen og igen, ofte selv efter kritikken var blevet faktisk tilbagevist.

1.3 Kritikken siden krænkelse af MIs ophavsret i 2009

I forbindelse med at fire personer i 2009 påbegyndte at piratudgive det meste af Martinus' værk, og MI i 2013 indledte en retssag mod disse for ophavsretskrænkelser, eskalerede kritikken yderligere.

I starten stod især de sagsøgte for kritikken. Ud over at kalde MIs retsforfølgelse af deres krænkelse i strid med Martinus' vilje og ligefrem en krænkelse af menneskerettighederne, indledte de en kampagne mod MIs genudgivelser af Martinus' værk, som de kaldte "en forfalskning", mens de samtidig lancerede deres egne piratkopier af værket som "den eneste ægte vare".

At der var tale om propaganda og falsk markedsføring, ses af, at forfalskningsargumenterne var uden støtte i fakta eller i byrettens dom i de ophavsretlige spørgsmål, som bl.a. sagde, at: *Retten finder efter bevisførelsen endvidere ikke grundlag for at antage, at Martinus Institut har forvaltet sin opgave ift. udgivelse af værket på vilkårlig vis, herunder henset til karakteren af de foretagne rettelser, der i øvrigt dokumenteres.* (s.35, afs. 6, http://martinus-institut.dk/da/ophavsretssag/byrettens_deldom_1_2014.12.pdf)

Piratkopierne blev solgt meget billigt (angiveligt til kostpris) eller blev distribueret gratis (pdf-kopier til fri download). De sagsøgte ønskede angiveligt ikke at tjene penge, men snarere at føre en ideologisk kampagne for deres egen fortolkning af, hvordan Martinus' værk skal udgives, og hvorfor deres uenighed med MI på dette punkt skulle legalisere deres lovovertrædelser.

Kritikken blev uophørligt fremført på private hjemmesider, på Facebook, i åbne breve, i tidsskriftet *Den Ny Verdensimpuls* (hvis daværende og nuværende redaktør begge er blandt de 4 sagsøgte) samt ved offentlige foredrag (som en af de sagsøgte udbød i regi af hans *Livets Skole* under *Fonden Det Tredje Testamente*). Efterhånden sluttede en mindre gruppe kritikere sig til, og kritikken blev snart også rettet mod en lang række af MIs interne forhold, herunder vores medarbejderpolitik, vores håndtering af vedtægter og fondslovgivning, vores økonomiske politik mv.

MI ønskede principielt ikke at "tage til genmæle", men da de mange påstande blot greb om sig, begyndte MI efter nogle år at behandle kritikken i offentlige notater og svarbreve.

Dette formåede kritikerne til at påstå, at MIs behandling var usand, manipulerende og fejlbehæftet. Betegnelsen "partsindlæg" blev brugt igen og igen om MIs skrivelser, selvom der i realiteten ikke er tale om to parter – de sagsøgte og deres støtter er udenforstående i stort set alle de anliggender, de kritiserer. Dette forhold understreges af erhvervsstyrelsens og erhvervsankenævnets afvisninger af disse personers klager til myndighederne over rådets dispositioner. (De sagsøgte ifm. ophavsretssagen er dog naturligvis modpart til MI). Som udenforstående har ens meninger om MIs dispositioner lige så begrænset betydning, som en udenforståendes meninger om dispositioner hos andre virksomheder, myndigheder eller retsvæsenet.

Selvom man ikke kan kalde MIs notater og svarbreve for "partsindlæg", og selvom disse er meget grundigt researchede og dokumenterede, er det da rigtigt, at der har været enkelte småfejl, som vi straks har korrigeret (disse har vi dog på nær ét tilfælde selv fundet). Kritikernes øvrige "tilbagevisning af fejl" påviser hverken konkret misinformation, usande udtalelser, fejl citering, faktamanipulation e.l. men er egne tolkninger. Se evt. rådets svarbrev til Jes Arbov fra december 2017 (se sektion Breve på ovennævnte link).

Karakteristisk for kritikken er, at uanset hvor mange fejl og misforståelser vi faktisk påviser i den, fortsætter og udvider kritikerne ufortrødent deres påstande. Og kritikerne svarer aldrig på konkrete spørgsmål, hvor vi fx beder om eksempler fra værket, hvor de mener, at den retskrivningsmæssige opdatering har medført det påståede indholdstab.

Det gennemgående indtryk af kritikken er således, at den uden underbygning bredt påstår at finde fejl i rådets og MIs arbejde. På basis af disse påstande, søger den herefter at tolke noget negativt frem og tegne et billede af rådet som inkompetent og i strid med Martinus' ønsker.

Vi skal ikke hævde i detaljen at kende dine eller andre enkeltpersoners motiver bag den nuværende kritik, men vores teori er, at i hvert fald nogle kritikere ønsker at overtage ansvaret for Martinus' sag. Deres kritik af diverse "detaljer" handler ikke om at hjælpe, den er kun et middel til at mistænkeliggøre rådet og MI tilstrækkeligt til, at de kan opnå deres endelige mål. I forbindelse med klager over rådet til Erhvervsstyrelsen har denne personkreds meddelt, at de har lavet en liste med syv nye kandidater, der gerne indtræder i de nuværende rådsmedlemmers sted. Se evt. rådets svarskrivelse til Jes Arbov fra september 2017 (se sektion Breve på ovennævnte link).

2. Påstande om MI

Vi behandler i dette afsnit dine påstande om MIs struktur og arbejde.

2.1 Påstand om at MIs struktur ikke må forandres

Du skriver: *Rådet skriver omkring at følge Martinus' bestemmelser (s.8): "Visse af Martinus' bestemmelser udgør ufravigelige regler, fx formålsparagraffen, andre gælder kun foreløbigt: "de bestemmelser, vi sidder her og bestemmer [på bestyrelsesmøderne], - de skal laves om, når vi får tilrettelagt den rigtige struktur. Så er der meget, der skal laves om." (bestyrelsesmøde 30.4.1974). Rådet og de øvrige medarbejdere på MI gør deres yderste for at forstå og efterleve retningslinjerne." (Svar på kritik, Offentligt svarbrev, 21 december 2017, s.2)*

Og videre (s.9): *Rådet har flere gange bragt dette citat, men overser helt, at det er fra starten af strukturdrøftelserne i 1974 og at Martinus sagde noget helt andet senere:*

"Men sagen som den er i dag, den er omtrent, som den vil blive."

Nok er citatet tidligt ift. båndoptagelserne (ikke ift. drøftelserne, der startede i 1965), men det finder bekræftelse i senere beslutninger. Vi overser ikke, at Martinus indimellem udtrykte sig forskelligt om det samme emne, og vi overser heller ikke, at der i 1982-vedtægten er indført flg. passus:

I de sidste år beskæftigede Martinus' sig meget indgående med tilrettelæggelsen af sin sags fremtidige struktur, og herunder er alle væsentlige spørgsmål blevet gennemdrøftet på en lang række bestyrelsesmøder. Det skete i en periode på omkring 15 år, fra 1965 til 1981.

[...]

Et af de grundlæggende resultater af drøftelserne er et sæt væsentligt ændrede love for Institutet.

Det interessante er, at 1982-vedtægtens § 9 om lovændringer siger:

Stk. 1: Rådet kan med et stemmeflertal på mindst to trediedele af samtlige medlemmer foretage ændringer i lovene.

Martinus' udtalelse fra bestyrelsesmødet 30.4.1974, som viser, at beslutninger kan laves om, bliver altså bekræftet i de endelige vedtægter fra hans hånd. Og udtalelsen er jo helt i tråd med det fondsretlige faktum, at en fonds bestyrelse er forpligtet til at varetage fondens interesser, herunder ved at foretage de nødvendige struktur-, vedtægts- og driftsændringer, så fonden kan tilpasse sig omstændighederne i en verden i forandring.

Vi bemærker i øvrigt, at strukturen for MI aldrig blev færdigformuleret af Martinus, selvom han ønskede at gøre det, og at det i øvrigt (naturligvis) er nødvendigt at træffe selvstændige beslutninger i de tilfælde, hvor der ikke kan findes en færdig "løsningsmodel" i det materiale, Martinus har efterladt.

2.2 Påstand om, at der skal være mere demokrati

Du skriver: *Der skal igen foregå en udvikling i retning af mere demokratiske tilstande i Sagen, hvor medarbejderne og omgivelserne bliver hørt. Samtidig er dette også et værn mod de ufærdige sider. (s.7 og 43).*

Hvis du mener "mere demokratiske tilstande" på MI, er det forkert. For der kan ikke komme mere demokrati, hvor der reelt aldrig har været det i almindelig forstand. I dine forslag til at "bringe Sagen tættere på at være i overensstemmelse med Sagens mandat" bruger du i øvrigt ordene "skal" og "må" over 30 gange. Mon det i højere grad skulle være udtryk for en demokratisk tilgang?

Uanset hvilken baggrund du har for at fremsætte dine forslag (s.42-43), så afslører dine ideer om at "bringe Sagen tættere på at være i overensstemmelse med Sagens mandat" (et udtryk som også Jes Arbov har anvendt til godtgørelse for sine betragtninger, og som ikke finder basis i MIs struktur), at du har begrænset indsigt i MIs organisation og dansk lovgivning på området.

For det første har adskillige af dine idéer hele tiden været en realitet (idet vi fx allerede sætter os ind i og følger Martinus' retningslinjer, lovgivning, økonomiske principper og sprogvidenskab).

For det andet ville gennemførelsen af andre af dine idéer være direkte brud imod Martinus' ønsker (fx ved at indføre en demokratisk repræsentation på MI), andre igen ville endda medføre lovovertrædelser (fx ved ikke at ansætte medarbejdere på kontrakt) eller ville skabe risiko for lovovertrædelser blandt Sagens frivillige medarbejdere (ved at indføre gratis forplejning og logi for frivillige uden at kunne sikre, at de indberetter disse gratis ydelser korrekt til Skat).

Men vi er dog glade for, at du kommer frem til, at "værket skal udgives af MI og ikke af andre".

Du mener tilsyneladende, at MI med indførelse af en demokratisk repræsentation ville få løst de problemer, du synes, MI har. Men det var ikke Martinus' mening, at andre skulle have stemmeret ift. fx rådets beslutninger. (Se 1982-vedtægten, § 5, stk. 2 og kommentarerne dertil). Derfor er MI i sin tid oprettet som en selvejende institution og ikke som en forening, ligesom MI ikke afholder generalforsamling e.l. Desuden kan man i de ulovligt spredte båndafskrifter, du ofte refererer til, finde rigtig dokumentation for, at omverdenens meninger og kritik *ikke nødvendigvis* skal tages til efterretning, medmindre *vi selv vurderer*, at de er et plus for Sagen: *Selvfølgelig, der kan jo komme – det kan man ikke udelukke – mennesker med gode kærlige idéer. Dem skal man da ikke lukke ude. Hvis man kan se, at de virkelig er kærlige.* (Martinus på et rådsmøde 22.1.1974, vores understregning.)

Hvis du på den anden side mener "mere demokratiske tilstande" indenfor Sagen (men udenfor MI), så kan vi da kun bakke op om, at der ageres demokratisk "derude" – det har bare ikke noget med MI at gøre (da Sagen udenfor MI netop er et "åbent fællesskab", som vi ikke skal søge at bestemme over).

2.3 Påstand om at MI havde ulovlig ikke-erhvervsdrivende status i årene 1997-2013

Påstand: Man lavede i 1996 en aftale med Erhvervsstyrelsen og Civilretsdirektoratet om, at man kunne operere med to fonde under forudsætning af at lejeindtægterne ikke oversteg bagatelgrænsen på 250.000 kr. Men den aftale overholdt man ikke fra 1997, hvilket styrelserne først opdagede i 2013. Det betød at Idealfonden i realiteten havde ulovlig, uretmæssige ikke-erhvervsdrivende status i 17 år fra 1997 til 2013 på grund af rådets forsømmelse med at indberette lejeindtægten. (del 1, s.29)

Denne udtalelse indeholder adskillige forkerte og misvisende påstande.

Det er ikke korrekt, at lejeindtægterne oversteg bagatelgrænsen på 250.000 kr. fra 1997. Af regnskaberne ses, at MI i årene 1996-2000 betalte en lejeindtægt på 240.000 kr. om året. Først i 2001 blev beløbet ændret, men det var på grund af nybyggeri af Pavillon C i Martinus Center Klint (MC) til lidt over 5 mio. kr. En ny bygning til dette beløb kan selvfølgelig ikke udlejes til nul kroner, hvorfor lejebeløbet af MC måtte forhøjes fra 168.000 til 306.000 kr. Her er altså ikke tale om en egentlig forhøjelse af lejebeløbet pr. m², lejemålet omfattede nu bare en pavillon mere, og bagatelgrænsen burde derfor i sig selv være forhøjet, så den stemte overens med den større ejendoms masse (250.000 kr.-grænsen var netop fastlagt på basis af m²-pris i 1997).

I 2002 blev lejebeløbet for ejendommen på Mariendalsvej hævet fra 72.000 til 96.000 kr. om året, og lejebeløbet for MC fra 306.000 til 480.000 kr., hvilket skyldtes stigende ejendomspriser i perioden. MI fik i den sammenhæng oplyst, at hvis ikke lejepriserne, som Aktivitetsfonden (AF) skulle betale til Idealfonden (IF), blev tilpasset markedsværdien, så kunne det beløb, som lejen lå under markedsværdien, opfattes som en gave fra IF til AF, og AF skulle dermed beskattes af denne indtægt.

Den oprindelige aftale om bagatelgrænsen på 250.000 kr. (fastsat i 1996) er aldrig blevet reguleret op i henhold til nettoprisindekset, som den burde (lejebeløbet blev jo reguleret ift. stigende ejendomspriser). Der er således ikke tale om, at MI ikke har overholdt en aftale, som du skriver. Påstanden giver et falsk billede af MI som udførende en lyssky aktivitet, som myndighederne opdagede i 2013. En grundløs mistænkliggørelse, som desværre finder adskillige paralleller i andre kritikeres forvrængede opfattelse og fremstilling af MI.

Det er korrekt, at den stigende lejeindtægt medvirkede til, at IF ikke kunne beholde sin status som ikke-erhvervsdrivende fond, men derimod ikke korrekt, at MI har forsømt at indberette lejeindtægten. Denne fremgår nemlig entydigt af årsregnskaberne, som myndighederne er i besiddelse af.

Det er heller ikke korrekt, at den ikke-erhvervsdrivende status var ulovlig. Det er fondsmyndighederne, der afgør, om en fond retmæssigt er ikke-erhvervsdrivende eller ej, og som anført ovenfor har fondsmyndighederne hele tiden haft oplysninger om, at lejeindtægten fra 2001 overskred den oprindelige, ikke korrigerede bagatelgrænse, men indtil 2013 har de alligevel vurderet, at IF kunne være ikke-erhvervsdrivende, hvorfor IF også fuldt lovligt bevarede denne status indtil 1. januar 2014, hvor den fusionerede med AF i den erhvervsdrivende Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut.

3. Påstande om retssagen

Vi behandler i dette afsnit dine påstande om MIs ophavsretssag.

3.1 Påstand om at MI ikke har undersøgt den åndsvidenskabelige baggrund for at føre retssag

Du skriver: *Hvorfor har man ikke selv, inden man kastede Sagen ud i en retssag undersøgt, [hvad Martinus har sagt om restforfølgelse] til bunds? Det er jo dog noget besynderligt, at et åndsvidenskabeligt institut lægger sig op ad en materiel/juridisk argumentationsform og nærmest helt glemmer den åndsvidenskabelige synsvinkel.* (s.5)

Du udtaler dig misvisende. Du kan ikke sætte lighedstegn mellem, hvornår vi sætter os ind i noget, og hvornår vi udtaler os offentligt herom (det kommer du til i flere sammenhænge).

Vi brugte i 2010-2012 mange ressourcer på netop at undersøge disse ting til bunds både juridisk og åndsvidenskabeligt, inden vi fremsendte MIs stævning, og vi oplyste allerede i vores notat *Dom i sag om ophavsret* (19.12.2014,

http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2014.12_dom_i_sag_om_ophavsret.pdf), at: *Rådet for Martinus Institut vil, når sagen er endeligt afsluttet, komme med en længere redegørelse.* Denne er delvist offentliggjort i notater i årene 2016-17, herunder i notatet *Om ophavsretssagen: Rådets beslutning om at føre retssag* (7.7.2017), som du henviser til, og som netop dokumenterer vores tilbundsgående undersøgelse.

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2017.07_beslutningen_om_at_foere_ophavsretssag.pdf)

3.2 Påstand om, at Martinus aldrig ville indlede en retssag eller tilskynde til det

Du mener, at MIs retsforfølgelse af ophavsretskrænkelser er imod Martinus' ønsker, idet du skriver:

Rent faktisk er det primært dette, at man ophører med at forsvare sig, der skal skabe verdensfreden. Det er selve freden. Hvis Martinus forsvarer sig, da modarbejder han jo hele den nye verdensimpuls, og hvordan kan den, der skulle være den fremtrædende repræsentant for den nye verdensimpuls, modarbejde selvsamme verdensimpuls? (s.28)

Nu kan man jo mene, at der er forskel på at "forsvare sig" ved at "føre forsvarskrig" (som oplagt forstyrrer "verdensfreden") og så at "beskytte sig", og man kan let finde analyser hos Martinus, der tager afstand fra forsvarskrig, og andre, der bakker op om, at man skal beskytte sig.

Vi er enige med dig i at MI ikke skal forsvare sig ved at "føre krig" mod andre. Det er adskillige gange blevet påstået, at vi fører krig mod de sagsøgte, se fx svar på åbent brev til Tommy Bäck og Daniel Lundberg fra december 2017 (se sektion Breve på ovennævnte link). Men MI fører ikke krig mod nogen, MI fører nødtvunget en civil retssag.

Du skriver om Martinus' involvering i diverse retssager: *Enhver kan risikere at blive involveret i en retssag, specielt hvis man er medlem af en grundejerforening eller andre fællesskaber.* (s.27) Men de eksempler, du henviser til fra vores notat *Om ophavsretssagen: Rådets beslutning om at føre retssag* (07.7.2017), er udelukkende civile retssager, så Martinus kunne jo have afvist at deltage eller søgt at skabe et forlig udenom domstolen, hvis han mente retsforfølgelse altid er forkert – men sådanne initiativer tog han ikke.

Derimod tog Martinus sammen med rådet initiativ til at indlede et søgsmål i årene 1964-65 mod BC, der havde øvet hærværk mod hegnspæle på en af MIs grunde i Klint (altså en bagatelagtig situation sammenlignet med nuværende ophavsretskrænkelser). Du stiller spørgsmålstejn ved, om Martinus faktisk var involveret i denne beslutning, men det fremgår tydeligt af bestyrelsesprotokollen.

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/raadsprotokol_1964-65_retssag_mod_bastue.pdf)

At Martinus havde en meget fast holdning til håndhævelse af MIs ophavsret, ses i øvrigt af de to breve fra slutningen af 1979 skrevet af Bertil Ekstrøm og underskrevet af Martinus, omtalt i tidligere redegørelser (se sektion Breve på ovennævnte link).

Martinus henviser jo også i adskillige analyser til retssystemet som nødvendig beskyttelsesinstans i et civiliseret samfund, fx:

Vil ovennævnte da sige, at samfundene hurtigst muligt skal afskaffe alt juridisk retsvæsen med tilhørende "tugthuse" og "straffeanstalter" og derved give alle de "yngre brødre" i udviklingen ret og frihed til, med deres primitive bevidsthed eller mentalitet, at røve og plyndre, stjæle, lyve, bedrage, myrde og lemlæste så meget, de lyster? - Nej, det betyder det naturligtvis ikke. (Livets Bog, bind 4, stk. 1249:

<http://martinus.dk/da/dtt/index.php?bog=54&stk=1249>)

Der, hvor vor næste ikke er menneskeligt udviklet, er han endnu dyrisk i sin mentalitet. Dyrisk mentalitet kan være livsfarlig for andre væsener. Derfor må man naturligvis beskytte sig imod et menneskes dyriske anslag, ligesom man beskytter sig imod farlige dyr. Men denne beskyttelse må altså ikke være i kraft af vrede eller bitterhed, hævn og had. Den må være i absolut forståelse af, at denne vor næstes handlemåde er et normalt udslag af det udviklingstrin, han står på. Det er denne beskyttelse, der ligger til grund for, at der er blevet stiftet lov- og retsvæsen, selv om dettes metoder også endnu er straffende og hævnende. (Småbog 21, *Hinsides Dødsfrygten*, kap. 10)

Nationen eller samfundets retsvæsen [...] er blevet til for at være en beskyttelse og et værn for disse væsener imod deres egen egoistiske eller dyriske natur og til beskyttelse af de andre mennesker, de højkulturelle og humane, imod førstnævnte primitive væseners endnu vilde eller ukultiverede og dermed umenneskelige eller dyriske natur. (Livets Bog, bind 5, stk. 1833:

<http://martinus.dk/da/dtt/index.php?bog=55&stk=1833>)

Citaterne skal selvsagt ikke dømme de sagsøgte "primitive" og rådet "humant", de skal blot anskueliggøre, at Martinus mener, at retsvæsenet har til opgave at beskytte civilisation og individ mod anslag, der ellers kunne ødelægge humanitetens og intellektualitetens livsbetingelser. Så det etiske problem ligger ikke så meget i selve retsforfølgelsen (der i mange tilfælde kan være "det mindste onde"), men snarere i hensigten bag retsforfølgelsen: Ønsker vi at beskytte humane værdier og rettigheder, eller ønsker vi hævn og straf mod den sagsøgte?

Indtil videre kan en effektiv beskyttelse kun opnås fuldt ud via retssystem og retssager, og selvom det indebærer et fortyndet "øje for øje-princip" i form af "tugthuse og straffeanstalter", når politi og strafferet bliver involveret (hvad de i øvrigt ikke kan blive i den aktuelle *civile* retssag), så er retssystemet overordnet set lige så uundværligt i dag, som det var på Martinus' tid. Der ville ikke være et relativt humant kultursamfund i dag, hvis det ikke samtidig var et retssamfund.

Når de sagsøgte ikke ville stoppe deres omfattende krænkelser på trods af gentagne påtaler fra MI (de udvidede derimod kun krænkelserne), er der som vist i notatet *Beslutningen om at føre ophavsretssag* (se link ovenfor) kun én reel mulighed for MI til at beskytte sin ophavsret, værne om værket og sikre opfyldelsen af sine formål: nemlig at gå rettens vej.

Som vi før har måttet understrege, ville passivitet overfor krænkelserne kunne betyde, at domstolene ville acceptere fremtidige krænkelser af MIs rettigheder. Med andre ord: MI ville risikere rettighedsfortabelse og lovlig "sameksistens" (dvs. at nuværende og evt. kommende krænkerere får ret til at udgive Martinus' værk sideløbende med MI). Herved ville der kunne rejses tvivl om, hvorvidt MIs udgaver af Martinus' værk er de autoriserede, hvilket igen ville kunne medføre, at udenlandske forlag ikke ville udgive MIs udgaver, og at MI ikke ville kunne kontrollere udgivelsen af oversættelser på effektiv og forsvarlig vis (oversættere ville i god tro kunne oversætte fra "kopier"). At disse risici var reelle, er et juridisk faktum.

Rådet stod således med et stort dilemma i 2010-2012. På den ene side: Hvis MI ikke reagerede passende (stævning og retssag ved fortsatte krænkelser) indenfor 3-4 år fra 2010, ville der være risiko for, at det ikke længere kunne opfylde sine vedtægtsbestemte formål i fuld udstrækning. På den anden side: Hvis MI netop reagerede med retsforfølgelse, ville det uundgåeligt medføre uro indenfor Sagen og "lægge beslag på betragtelige menneskelige og økonomiske ressourcer", som rådet skrev i sit notat, *Kort information fra rådet om piratudgivelse af Livets Bog*, marts 2010. Ligesom det naturligvis ville medføre trængsler for de sagsøgte, som MI ikke havde lyst til at være garant for.

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2010.03_om_lb_piratudgave.pdf)

Der er ingen tvivl om, at Martinus ikke var glad for retsforfølgelse (ligesom rådet naturligvis heller ikke er det), men det er jo ikke ensbetydende med, at han ikke ville have indledt en retssag, hvis MIs ophavsret og fremtidige mulighed for at beskytte værket og udgive det internationalt var i fare (og dertil kommer MIs mulighed for at have en indtægt på bøgerne, som Martinus ønskede). Det er der på basis af vores grundige undersøgelser 2010-12 slet ingen tvivl om, at han ville.

Rådet har naturligvis ikke noget personligt udestående med de sagsøgte. Hvis du siger, at civil retsforfølgelse er det samme som at "forsvare sig" eller "føre krig", så siger du samtidig, at Martinus forsvarede sig eller førte krig, da han sammen med rådet gennemførte en retssag mod BC, jf. ovenfor.

4. Påstande om udgivelse

Vi behandler i dette afsnit dine påstande om MIs udgivelse af Martinus' værk.

4.1 Påstand om, at gavebrevets status ikke er dokumenteret

Du skriver i din mail: *I skriver, at Martinus Institut og rådet kun kan holde sig til det der er skriftligt dokumenteret. Men meget af det I skriver, findes der ingen dokumentation for. F.eks. gælder dette gavebrevet, som I pludselig omkring 2013 begynder at anse som det sidste og væsentligste dokument omkring værkets udgivelse.*

Du udtrykker dig misvisende. Vi dokumenterer vores udtalelser, hvis der kan være tvivl, og gavebrevets ægthed og betydning nu som dengang kan ikke betvivles – selv ikke, hvis der ikke fandtes yderligere dokumentation for Martinus' sidste vilje. Gavebrevet bærer Martinus' signatur, og der findes ingen senere tilkendegivelser fra Martinus' side, der tilbagekalder gavebrevet eller dets klare budskab.

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/formalia/martinus_gavebrev_1980.06.pdf)

Gavebrevet har således stået helt centralt som dokumentation for Martinus' ønske for behandlingen af sit værk, lige siden han i 1980 overdrog sine forfatterrettigheder til MI, hvilket også ses af 1982-vedtægtens § 4, stk. 3 (http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/formalia/mi_love_1982.pdf):

Institutionen er eneindehaver af den fuldstændige ophavsret og copyright til Martinus' samlede værker i henhold til gavebrev af 18. juni 1980.

Gavebrevet blev desuden sammen med Martinus' testamente protokolleret 5.8.1980 på et rådsmøde med deltagelse af Martinus, Aage Hvolby, Henning Laug, Willy Kuijper, Rolf Elving, Grethe Brinkhard, Mischa Lim og Ib Schleicher.

Gavebrevets formulering vedr. behandling af Martinus' værk har i øvrigt intet behov for underbygning, den siger i sig selv utvetydigt, hvad MI må gøre:

Overdragelsen omfatter retten til at udnytte mine arbejder, således som ophavsretten normalt giver indehaveren rettigheder.

Men det er da rigtigt, at vi først de seneste år offentligt har udtalt os om gavebrevets betydning. Det har vi gjort, fordi de sagsøgte m.fl. i kølvandet på retssagen havde held til at sprede rygter om, at der "ikke må rettes et komma" i Martinus' værk, og at det ikke (alene) må genudgives med ny retskrivning.

Det er i vores øjne absurde påstande, som vi nok havde ladet stå uimodsagt, hvis de ikke havde spredt sig som en almindelig opfattelse i visse kredse. Men det bed sig altså fast, at "det uændrede kildemateriale" eller førsteudgaven altid skulle udgives parallelt. Det skulle således ifølge kritikken ikke være tilstrækkeligt, at man kan læse førsteudgave og manuskript på MIs hjemmeside, låne førsteudgaven af værket på danske biblioteker eller købe antikvariske udgaver af førsteudgaven på MI. Og det er åbenbart heller ikke nok, at MI siden 2007 har tilbudt at genoptrykke førsteudgaven eller andre historiske udgaver ved tilstrækkelig efterspørgsel.

Nej, selvom det ikke giver særlig meget mening i nogen anden forlagsmæssig kontekst, så skulle der gøre sig det helt særlige gældende ved Martinus' værk, at MI altid skal udgive førsteudgaven parallelt

med enhver ny udgivelse – også selv om der kun er en håndfuld købere. Der er ingen tid til at vente, så økonomiske eller praktiske hensyn må vige. MI skal udgive straks – og ellers er andre fuldt berettiget til at distribuere piratkopier og bagvaske MI offentligt. Det er sådan, vi kun kan tolke de sagsøgtes indstilling og handling i praksis.

Gavebrevets formulering viser imidlertid klart, at disse forestillinger er udtryk for misforståelser (gavebrevet giver jo MI ret til at udgive i overensstemmelse med ophavsretsloven, der absolut tillader udgivelse af "redigerede" udgaver). MI har således set det som sin pligt at dementere misforståelserne, der har verseret siden 2013, og som tilsyneladende har medvirket til, at stort set hele oplaget af piratkopier er blevet solgt til interesserede til skade for både MIs økonomi og omdømme.

4.2 Påstand om, at MI ikke følger Martinus' retningslinjer for udgivelse

Du skriver videre i din mail, at vi: *undgår de utallige skriftlige kilder, der entydigt fastslår, at Martinus ikke ønskede rettelser i sit værk, udover simple og åbenlyse fejl.*

Det er ikke korrekt. Udover at vi ifølge Martinus' sidste vilje holder os indenfor lovens krav i vores genudgivelser af værket samt respekterer de optegnelser, Martinus efterlod sig vedr. opfyldelsen af MIs formål, medtager vi i dag alle Martinus' beslutninger i bestyrelsesprotokollen – se rådets notat *Grundlaget for Martinus Instituts genudgivelsespraksis*, hvor vi aktuelt har tydeliggjort disse forhold. Ligesom vi forholder os til Martinus' øvrige udsagn om udgivelse.

(http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/notat_2018.08_grundlag_mis_genudgivelsespraksis.pdf)

Helt i overensstemmelse med bestyrelsesprotokollen foretager vi følgende i vores genudgivelser:

- Retter åbenlyse fejl, jf. bestyrelsesprotokol 706 (16.3.1976): *bortset fra åbenlyse trykfejl (f.eks. individ/individ) må der ikke ændres i værkerne.*
- Retter tilbage til manuskriptet, jf. bestyrelsesprotokol 708 (30.3.1976): *Originalmanuskripterne er de autentiske tekster. Eventuelle fejl i bøgerne ift. disse originaler må rettes.*

Herudover retter vi enkelte betydningsbærende fejl anført med note i bogen. Dette er isoleret set ikke tilladt ud fra udsagnet om, at der ikke må ændres i værkerne bortset fra åbenlyse trykfejl, og det falder heller ikke ind under fejl i bøgerne, der må rettes tilbage til manuskriptet. Men rettelser af betydningsbærende fejl finder opbakning i gavebrevet, der bl.a. henviser til ophavsretslovens § 56 (som tillader ændringer, der er "sædvanlige" eller "åbenbart forudsat"), samt fundatsen der siger, at vi skal publicere i "betryggende form".

Hvis du undersøger rettelseslisterne (<http://martinus.dk/dk/da/vaerket/vaerkets-udgivelse/rettelseslister-og-retningslinjer>), vil du se, at der i seneste genudgivelse af hovedværket *Livets Bog* samt *Bisættelse* og *Logik* samlet set er foretaget 1709 rettelser. Heraf er de 1195 tilbagerettelser til manuskript (hhv. første publicering i *Kosmos*), og yderligere 493 er rettelser af åbenlyse småfejl og forglemmelser (fx manglende slutanførselstegn og parentes, stavfejl o.l.).

Herudover er der 19 rettelser af betydningsbærende fejl (heraf 5 iht. manuskript, og flere af de 19 er enslydende rettelser foretaget flere steder, reelt er der 13 forskellige) samt 2 rettelser af betydningsbærende fejl iht. håndskrevet rettelse i Martinus' eget eksemplar af bøgerne. Martinus erkendte således at have

lavet denne type fejl, og at de skulle rettes (omend det selvfølgelig ikke i sig selv er ensbetydende med, at Martinus aktivt har autoriseret denne praksis, det kan han højst siges at have gjort i passiv forstand).

Kun rettelserne af betydningsbærende fejl falder altså udenfor kategorierne "tilbagerettelser til manuskript" og "rettelser af åbenlyse fejl", og disse rettelser er som nævnt alle angivet med en note i bogen, så læseren klart kan se den oprindelige ordlyd – og rettelserne følger i øvrigt praksis fra Martinus' tid.

332 af de 1709 rettelser er foretaget i Martinus' tid, og heri indgår også rettelse af betydningsbærende fejl. Men det centrale er altså, at der er foretaget relativt få rettelser i genudgivelserne, og alle falder de ind under, hvad gavebrevet tillader (jf. ophavsretsloven). Og det er vel også derfor, at retskrivningsmoderniseringen (over 99 % af de af sagsøgte påståede 240.000 rettelser) blev de sagsøgtes hovedbegrundelse for, at man kan krænke MIs ophavsret, og at denne siden er blevet omdrejningspunkt for kritikken af MIs udgivelsespraksis.

De sagsøgte og andre kritikere kan imidlertid ikke verificere deres påstand om, at retskrivningsmodernisering skulle have betydning for indholdet i en tekst (og dermed være ubetryggende), hverken ved henvisning til sprogvidenskab, retslige afgørelser eller ved konkrete eksempler. De kan udelukkende komme med hjemmelavede teorier om, at det har betydning for tekstens "aura" eller "sprogdragt". Man kan i øvrigt ikke retmæssigt kalde ændring af gammel retskrivning til ny for *rettelser* – det er snarere *modernisering, opdatering* eller *normalisering* (den gamle retskrivning er jo ikke "noget forkert", der rettes til "noget rigtigt").

Som rådets notat *Grundlaget for Martinus Instituts genudgivelsespraksis* (se link ovenfor) og i øvrigt adskillige af vores tidligere offentliggjorte notater og breve påviser, så prioriterer vi naturligvis Martinus' retningslinjer og udtalelser vedr. genudgivelse efter relevans, alder og dokumentationsgrad. Således tillægges dokumenterede rådsbeslutninger fx større vægt end "huskede" udtalelser, ligesom nyere udtalelser tillægges større vægt end ældre.

4.3 Påstand om, at der ikke må foretages ændringer i værkets form

Som flere andre advokater du for, at MI ikke må udgive værket med moderniseret retskrivning. Du skriver fx (s.21):

Og netop ved oversættelser skal [værkerne] fremstilles i "betryggende form", da der ved oversættelser nødvendigvis er et spørgsmål om at bevare indholdet uændret. Men man kan jo ikke deraf udlede, at man gerne må ændre på den danske form eller retskrivning. Det står der intet om.

Vi må bede rådet om at læse formålsparagraffen igen, idet rådet tydeligvis ikke har forstået, hvad der står i den, når man kan fremføre det som en nyhed, at værket skal publiceres i flere former. Det er jo indlysende, at det skal det.

Dette er misvisende. Der er ikke noget at misforstå i formålsparagraffen, den siger entydigt, at MI skal publicere Martinus' værker i betryggende form (ikke i uændret form), og kommentaren tilføjer: ved at der ikke foretages ændringer i indholdet.

Der er ikke noget ubetryggende eller indholdsændrende i retskrivningsmoderniseringen, og selvom der ikke direkte står, at vi gerne må ændre på den danske form, står der jo heller ikke, at vi *ikke* må. Det

står der faktisk ingen steder, mens der findes andre klare forbud, fx at vi ikke må foretage ændringer af sproget og ikke må ændre indholdet, og derfor kan man i en ren juridisk optik "slutte modsætningsvis", at vi gerne må retskrivningsmodernisere.

Man må jo i øvrigt gå ud fra, at formålsparagraffen refererer til den gængse tolkning af begreber som *form* og *indhold*, og denne siger ikke, at form og indhold er identiske størrelser (så altså enhver formændring medfører en indholdsændring).

Herudover refererer formålsparagraffen ligesom gavebrevet til ophavsretsloven og dermed til almindelig praksis i forlagsbranchen, og i forlagsbranchen findes intet til hinder for at retskrivningsmodernisere, tværtimod retskrivningsmoderniseres mange danske forfattere ved genudgivelse på danske forlag, uden at det har medført ophavsretslige domme e.l. På Kulturministeriets hjemmeside, hvor man finder bilagene til betænkningen om ophavsretslovens kapitel 3, fremgår det af de anbefalede forlagsaftaler (dvs. forlagspraksis), at det er normalt at tilrette værket (korrekturgennemgang). (se link ovenfor)

Bemærk i øvrigt, hvad Erik Hansen, tidl. professor i dansk sprog ved Københavns Universitet og formand for Sprognævnet (1985-2002), i sin artikel *Christian én, to, tre, fire* skriver om informationstab ved ortografisk modernisering (retskrivningsmodernisering) af ældre tekster (Mål & Mæle 3, 17. årgang, nov. 1994, https://mållogmæle.dk/MoM-arkiv/MoM_17/MoM17_3.pdf): *Foretager man en ortografisk modernisering [...] vil flere læsere kunne være med, men originalens stavemåder og de udtaletræk, de muligvis gengiver, kan ikke mere ses.* Erik Hansen siger (under henvisning til artiklens sprogvidenskabelige kontekst) således, at der ikke sker yderligere informationstab ved retskrivningsmodernisering, heller ikke indholdstab.

Martinus' værk kan, som du også giver os medhold i, publiceres i flere former, fx som et faksimiletryk af førsteudgaven, som en retskrivningsmoderniseret og korrekturlæst læseudgave, som en studieudgave med linjenummerering og kommentarer eller som en historiskkritisk udgave. Her skal MI dels prioritere ud fra efterspørgsel og omkostninger, og dels ud fra selve formålet med værket. Martinus skriver fx i artiklen *Stilforskeren og åndsforskeren* (Artikelsamling 1, stk. 7.18):

At "åbne" Livets Bog er altså ikke gjort ved blot og bar at åbne den rent fysisk, blade den igennem og "læse" den. Den kan desuagtet heraf for en sådan læser være en absolut lukket bog. Den kan kun virkelig åbnes af den, der har nået et sådant begær efter åndelig viden, at han i sin søgen efter denne ikke lader sig hindre hverken af stil eller form. Hans bevidsthed må være så åndeligt fremskreden, at disse nævnte realiteter er blevet et så ganske underordnet spørgsmål, at han ikke ønsker at spille tid med nogen som helst form for kritik af disse. Kun den, der er således indstillet, kan gøre sig håb om i nogen grad at kunne åbne Livets Bog og komme til den dybere mening, som er skjult bag den for alle synlige tekst og stil. Enhver sandhedssøger eller åndsforsker, der ikke har den her skildrede indstilling, men mere hæfter sig ved stilen eller den ydre form, er jo ikke åndsforsker, men stilforsker eller forsker af den ydre form. For et sådant væsen kan den til Livets Bog knyttede ydre form og stil undertiden være en uovervindelig hindring, idet al dets energi udløser sig i kritik af de i samme form eventuelt fremtrædende små tekniske fejl og grammatisk ufuldkommenheder e.l. Først når den dybere mening i Livets Bog bliver til hovedtingen, og stilen og formen bliver til en biting for læseren, da oplever han "den hellige ånd" gennem nævnte bog.

Martinus' værk skal altså – næppe overraskende – ikke bruges til "stilforskning" (studier af ortografiske detaljer, sprogforskning, tekstkritik o.l.) men til "åndsforskning", dvs. forskning i de kosmiske analyser, livslove og moral.

Åndsvidenskaben har til opgave at bibringe det søgende menneske en forståelse af vekselvirkningen mellem dets egen vilje og bevidsthed og de kosmiske kræfter, der udfolder sig i mikrokosmos og makrokosmos, så det gennem logisk tænkning kan nå til erkendelse af sine egne muligheder og bevidst arbejde med på sin egen videre udvikling. (Småbog 16, Universets mælkeveje, kap. 4)

Genudgivelsesformen skal først og fremmest tilgodese åndsforskning, herunder balancere formen, så den er optimalt læsbar (inkl. elektronisk søgbar) og autentisk.

Når Martinus henviser til, at stilen og formen ikke kan være en hindring for at tilegne sig den dybere mening i værket, betyder det jo i virkeligheden, at hverken ny eller gammel retskrivning kan være en hindring – hvilket også understreges af flg. passage fra *Hvad er sandhed* (småbog 3, kap. 29):

"Den guddommelige ånd" eller sandheden i nævnte ord og sætninger kommer udelukkende kun til læseren i samme grad, som han praktisk kan efterleve disse i sit daglige liv og forhold til næsten. Uden denne efterlevelse vil nævnte videnskab ikke på nogen som helst måde blive til videnskab eller sandhed for nogen som helst læser. I stedet for "den guddommelige ånd", i stedet for det evige lys, de nævnte ord og sætninger rummer, vil disse for den umodne læser kun blive til noget, han stempler som overtro, naivitet, fantasi eller indbildning. Han vil kritisere disse ord og sætninger, deres opbygningsform og eventuelle stilistiske afvigelser fra de traditionelle eller moderne former for retskrivning.

Martinus henviser således til, at tekstens indhold af "guddommelig ånd" kun bliver levende for den læser, der omsætter den til praksis – fremfor at hænge sig i dens ydre form og opbygning. Indholdet er altafgørende, alt andet sekundært. Men naturligvis er det stadig MIs opgave at udgive så autoritativt og hensigtsmæssigt som muligt, fx netop retskrivningsmoderniseret, som mange nye og yngre læsere har udtrykt glæde ved.

Nu skal dette selvfølgelig ikke forstås sådan, at Martinus hermed har givet tilladelse til at ændre formen generelt. Denne tilladelse findes derimod i vedtægter, gavebrev, bestyrelsesbeslutninger samt gennem praksis på Martinus' tid.

Martinus genudgav faktisk selv retskrivningsmoderniseret, se rådets notat *Grundlaget for Martinus Instituts genudgivelsespraksis* (se link ovenfor).

Og lad os så igen lige slå fast, at MI ikke har til opgave at udgive sprogvidenskabelige udgaver – MI skal udgive læseudgaver, der tilgængeliggør åndsvidenskaben, som Martinus formulerede den, så den interesserede kan forske uhindret i analyserne.

Det er herunder væsentligt for MI, at tekstens elektroniske søgbarhed er optimal, så interesserede frit kan slå op i værket, fx på MIs hjemmeside. Her har de retskrivningsmoderniserede (og retskrivningsensartede) seneste genudgivelser vist sig særdeles hensigtsmæssige. Retskrivningsmodernisering er betryggende, for indholdet forbliver uændret, og er samtidig det mest hensigtsmæssige i MIs optik.

Der er heller ikke noget ubetyggende i rettelser af stavefejl, åbenlyse trykfejl samt nogle få betydningsbærende fejl, især ikke når sidstnævnte udelukkende rettes med en note i bogen, og alle rettelser generelt dokumenteres i offentligt tilgængelige rettelseslister (se link ovenfor). MI har ikke genudgivet med *ændringer* i indholdet, budskabet fremstår uændret og usvækket, ja, teksten står stadig næsten 100% "ord for ord", nøjagtigt som Martinus selv skrev den.

Alligevel fastholder du dine synspunkter, idet du refererer til forskellige citater og medarbejdermøde-referater, fx fra torsdagsmødet 30.3.1978:

Martinus understregede igen meget kraftigt, at der intet måtte rettes i skrifterne. "Om noget er skrevet "primitivt", så skal det blive stående "primitivt"." – "Folk må gerne se, at jeg ikke er særlig belæst." "Stavefejl må gerne – efter samråd – rettes."

Martinus slog fast igen, at han ikke ønskede nogen ændringer i hans skrevne form. Det skrevne kan miste en del derved.

Ligesom andre henviser du også til "huskede" Martinus-udtalelser, som nogen mener taler for, at *absolut intet må ændres* i de publicerede udgaver af Martinus' værk, fx: *Der må ikke rettes et komma!*

Sådanne udsagn kan MI ikke isoleret og ukritisk anvende i sin genudgivelsespraksis i dag, de er fremsat i en samtidig kontekst (hvor interesserede ønskede at forbedre sproget i værket, herunder Per Thorrell i sin korrektur af et Martinus-manuskript), og hvis de læses som "intet må ændres" ift. førsteudgaverne, er de i modstrid med andre udsagn, fx bestyrelsesbeslutningen 30.3.1976: *Originalmanuskripterne er de autentiske tekster. Eventuelle fejl i bøgerne ift. disse originaler må rettes.*

At der i referatet fra torsdagsmødet 30.3.1978 netop tales om sprogttelser understreges af, at Bertil Ekstrøm dagen før skrev et brev til Martinus, hvori han beder Martinus tillade, at rådet, efter Martinus' bortgang, kan få lov at foretage rettelser af "sprogfejl". På brevet ses påført med Bertils håndskrift: *30/3-78 Martinus (på torsdagsmødet): Jeg er ikke lærd – jeg ønsker ikke, at der forandres eller pyntes på mit sprog – det skal være, som det er. Jeg er en bonde, og det skal ikke skjules, at jeg ikke er studeret.* (http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/raadet_informerer/brev_1978.03_fra_bertil_til_martinus.pdf)

Altså samme pointe som findes i referatet. Så med "ændringer i hans skrevne form", menes altså med stor sandsynlighed alene *sprogændringer*.

4.4 Påstand om at MI udgiver Martinus' værk i strid med videnskabelig praksis

Du skriver: *Vi kan se, at det her i slutningen af 2016 er gået op for rådet, at videnskabelige udgivelser er med forfatterens oprindelige retskrivning. Man har altså udgivet værket uden at have sat sig ind i videnskabelig udgivelse af værker, og det har man gjort ved at basere udgivelsen på ens egne meninger.* (s.7)

Igen forkert. Videnskabelige udgaver findes både med oprindelig og moderne retskrivning. Vi henviser til vores to svarbreve til Jes Arbov (se sektion Breve på ovennævnte link):

Men selv for fiktion har man altså netop skønnet det muligt at modernisere eller opdatere retskrivningsaspektet, uden at forfatterens æstetiske effekter går tabt. Det gælder fx Strindberg, som Stockholms Universitet har lagt et stort arbejde i at udgive i den videnskabelig udgave "Samlade Verk".

Du kommenterer så vores henvisning til Stockholms Universitets udgivelse: *Det er rigtigt, at Strindbergs værk er udgivet i en moderniseret udgave, men man glemmer at fortælle, hvad man har lært af dette, nemlig at det ikke er videnskabeligt holdbart at modernisere værker.*

Også dette er misvisende. Du citerer Per Stam selektivt og sammenblander "videnskabelig udgave" med "videnskabeligt holdbar." Ordet "videnskabelig" bruger vi i generel forstand i brevet til Jes Arbov. Som vi i øvrigt også skriver til ham, betragtes følgende udgavetyper som videnskabelige:

- Den historisk-kritiske udgave (fx for sprogforskere)
- Den kritiske udgave (fx for sprogforskere)
- Studieudgaven (fx for universitetsstuderende)

Studieudgaven (som er videnskabelig) udgives både med moderne og original retskrivning. I Tyskland udgives studieudgaver ofte moderniseret fx *Goethe: Sämtliche Werke* (Carl Hanser 1985-98) og ikke mindst det store *Bibliothek deutscher Klassiker*, jf. der siden 1985 har udgivet talrige forfatterskaber.

I Danmark er det imidlertid reglen, at studieudgaver fastholder teksterne med original retskrivning, jf. Editionsfilologi af Johnny Kondrup (stk. 2.2.3). (Johnny Kondrup, der er professor i nordisk litteratur ved Københavns Universitet, kommer i den sammenhæng frem til, at ortografisk og interpunktuel modernisering af studieudgaver er blevet stadigt stærkere anfægtet siden 1960'erne, i takt med at disse udgaver er blevet anerkendt som videnskabelige udgavetyper, idet moderniseringen bl.a. "afhistorerer" teksterne og berøver dem deres "fremmethed", men han kommer også frem til, at: *Trods den editionsvidenskabelige kritik, der kan sammenfattes i den påstand, at det ikke er muligt at finde videnskabeligt holdbare regler for modernisering [af ældre tekster fx Göthes], er toneangivne tyske studieudgaver dog fortsat med at modernisere teksterne.*)

Ældre litterære værker fra 1700-tallet og tidligere har ofte en usædvanlig stavning og endda manuskripter med ufuldstændige ordformer, hvorfor en vis modernisering er nødvendig selv i historisk-kritiske udgaver, så teksten kan læses.

Generelt kan man sige, at der i sprogvidenskabelige kredse ikke er nogen entydig holdning til modernisering af retskrivning. MI kan heller ikke lægge en mere eller mindre tilfældig eller pt. herskende sprogvidenskabelig forståelse til grund for sin genudgivelse af Martinus' værk (uanset om holdningen til retskrivning pt. er mere entydig i Danmark), særligt ikke fordi værket ikke er skønlitteratur, som editionsfilologien primært beskæftiger sig med, og endvidere ikke fordi værket som sagt ikke er tænkt til sprogvidenskabelige udgivelser. Som forklaret i adskillige tidligere sammenhænge, skal MI først og fremmest forholde sig til sine egne retningslinjer for udgivelse.

I redigeringsprincipperne for August Strindbergs Samlede Værker kan man i øvrigt læse:

Nationalupplagan av August Strindbergs Samlade Verk förenar höga vetenskapliga ambitioner med ett populärt syfte. Den framträder både som en textkritisk upplaga, vilken riktar sig till forskare och specialister, och som en standardupplaga, vilken tar sikte på alla Strindbergsintresserade. [...] Vid redigeringen av upplagan har emellertid betydande hänsyn tagits även till de Strindbergsintresserade

bland den läsande allmänheten; både införandet av nystavning i Strindbergs texter och satsningen på fylliga ordlistor i textvolymerna syftar till att åstadkomma en i bästa mening populär utgåva, som lever upp till beteckningen nationalupplaga och som gör Strindberg tillgänglig för olika kategorier av läsare.

Formålet med at udgive på denne måde var altså at gøre Strindberg tilgængelig både for forskning og offentlighed – ikke at offentliggøre en ensidig historiskkritisk udgave, der kun læses af litteratur- og sprogforskere.

Du skriver videre: *Pointen er, at Strindbergs samlede værker ikke var blevet moderniseret, hvis man kunne have gjort det om. En moderniseret udgave er en sekundær udgivelse.*

Men det er en forkert konklusion. Den diskussion, som Per Stam-citaterne er afledt af, vedrører, i hvilken grad tilgangen til den nationale videnskabelige udgave af Strindberg ville have været den samme, hvis det havde været en historiskkritisk udgave kun for forskere. En sådan udgave havde været et andet forlagsprojekt, der ville have fulgt andre retningslinjer. Interessen for en smal, historiskkritisk udgave, der altså bevarer alle karakteristika ved de sproglige former fra det 19. århundrede, var for lille, fordi finansiering fra Statens Kulturråd var på tale. Det forhold er ikke ændret i dag, hvorfor man heller ikke ville have "undladt at modernisere, hvis man kunne have gjort det om".

Din kommentar ift. Strindbergs Samlede Verk: *Det var altså forretningsprincippet og ikke videnskaben, der tog beslutningen om modernisering i sin tid*, er også forkert.

Det svenske kulturråd har intet at gøre med forretningsprincippet, det er en statslig, national myndighed med det formål at fremme og stille forskellige kulturelle udtryk til rådighed for offentligheden. Kulturrådet havde således en forpligtelse til at udgive Strindberg i en national udgave, der "gør Strindberg tilgængelig for nutidige læsere".

Det er i øvrigt heller ikke korrekt, at vi på MI vil "basere udgivelsen på egne meninger" (s.6). Som tidligere beskrevet baserer MI sine udgivelser på de retningslinjer, Martinus har overleveret, og på ophavsretsloven, som gavebrevet henviser til. Ligeledes læner vi os op ad editionsfilologiens principper, herunder eklektisk udgivelsespraksis. Se fx svarbrev til Jes Arbov af 21.12.2017 (se sektion Breve på ovennævnte link).

Og igen: Det er ikke MIs opgave at udgive sprogvidenskabelige udgaver. Den historiskkritiske udgave rettet mod sprog- og litteraturforskere må skelnes fra litteraturudgivelser med andre formål og en bredere læsekreds. Sidstnævnte bør så vidt muligt reproducere forfatterens "tekstgrundlag" men kan tilpasses dagens stavemåde, hvis formålet er at gøre skrifterne tilgængelige for dagens læsere. Dette anses typisk også for at være i overensstemmelse med forfatterens hensigt om at blive læst af senere generationer såvel som at blive oversat til andre sprog.

For god ordens skyld opsummerer vi nogle væsentlige punkter fra Per Stams artikel, *Utgivningshistoriska öden och äventyr*, 2013:

- "Strindbergs nationalupplaga" blev til på initiativ af "Strindbergssällskapet och Kulturrådet" i 1970'erne, idet den svenske stat ville finansiere en publikation, der appellerede til et bredt publikum.

Et vigtigt udgangspunkt for denne udgave var en tidligere udgave af Strindbergs samlede værker fra 1912-1920, "Strindbergs Samlede Skrifter", hvor retskrivningen blev moderniseret efter den svenske retskrivningsreform i 1906, der definitivt opgav den såkaldte "gammalstavning" i Sverige. De skandinaviske lande har forskellige traditioner på dette område, som rådsmedlem Jacob Kølle Christensen også har beskrevet i sin artikel "Sprogbersærkernes retskrivningsstrid", Kosmos nr. 3/2018 (http://martinus.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/artikler/retskrivningsstrid_kosmos_2018-3.pdf). Den tidligere udgave gav Strindberg en stor læsekreds og var derfor en inspiration for den senere udgave.

- "Strindbergs nationalupplaga" havde et bredt formål, hvor man ønskede at skabe en videnskabelig pålidelig, nøjagtig udgivelse og samtidig "en folkeutgåva som utges med statligt stöd [...] i vilken gammalstavningen normaliseras, svårbegripliga ord och uttryck förklaras och den mer esoteriska delen av kommentaren separareras" (s.7).
- Dette brede formål gav interne konflikter mellem de involverede redaktører og medarbejdere, hvor et af hovedspørgsmålene netop var, hvilke modtagere udgivelsen skulle målrettes til. Nogle ønskede en hurtigere produceret "folkeudgave", mens andre foreslog en solid videnskabelig, historiskkritisk udgave. Resultatet blev, at Stockholms Universitet overtog ansvaret for publikationen med støtte fra Kulturrådet. Det forblev en hovedsagelig videnskabelig publikation med visse populariserende tiltag, som fx retskrivningsmodernisering, der blev udført med stor omhu af mange eksperter. En hovedlinje for stavningen var, at alle ord, der udtales på samme måde i dag som på Strindbergs tid, fik en moderniseret stavning, da dette blev anset for ikke at påvirke forståelsen, ligesom "lydudtrykket" blev bevaret.
- Per Stams artikel afsluttes med 26 nyttige råd og refleksioner til udgivelse, hvor stavningen kun repræsenterer ét aspekt blandt mange. Han påpeger, som du korrekt citerer, at man i dag ikke ville retskrivningsmodernisere i en videnskabelig (historiskkritisk) udgave men nok i en populær udgave. Men han siger ikke, at retskrivningsmoderniseringen i Strindberg-udgaven forhindrer værkets brug i videnskabelig sammenhæng, eller at det ikke er udført på en videnskabelig måde, tværtimod viser han, at den er meget grundig og konsistent, og han støtter således heller ikke din påstand: "at Strindbergs samlede værker ikke var blevet moderniseret, hvis man kunne have gjort det om. En moderniseret udgave er en sekundær udgivelse."
- Per Stam bemærker også, at "Tro inte att en och samma utgåva utan problem kan vara riktad till flera skilda målgrupper. Kombinera heller bok och skärm eller två olika bokutgåvor, där den mer populära inte innehåller allt material." (s.9)

4.5 Påstand om at manuskriptet ikke er autoriseret som grundtekst

Du skriver, at Martinus ikke eksplicit har autoriseret manuskriptet som grundtekst (s.26).

Det er ikke korrekt. Du har endda lige forinden i dit åbne brev citeret rådsbeslutningen: *Originalmanuskripterne er de autentiske tekster. Eventuelle fejl i bøgerne ift. disse originaler må rettes* (bestyrelsesprotokol 708 fra 30.3.1976). Modsat de båndoptagede Martinus-udtalelser fra rådmøderne må bestyrelsesprotokollen i Martinus' levetid siges at udtrykke hans endelige beslutninger (med mindre de senere bliver omstødt af ham selv – hvilket ikke er tilfældet her).

Beslutningen om at autorisere originalmanuskripterne som grundtekst, kan ikke blive mere eksplicit.

4.6 Påstand om at de posthumt indsatte stykoverskrifter i Martinus' værk er selvopfundne

Du påstår (del 1, bl.a. s.12), at MI har indsat stykoverskrifter i de senere udgivelser af Martinus' værk og dermed "indsat titusindvis af selvopfundne ord i værket", hvilket du blandt andet (del 1, s.21) benytter til at sige, at MI modsiger Martinus (uden at du i øvrigt forklarer dette nærmere). Du konkluderer, at MI: *har ingen gennemført ydmyghed overfor dette værk, og det betyder, at værket nu for første gang udkommer i en fejlbehæftet indholdsmæssig udgave. Hvis man tager en Martinusbog eller -artikel, kan man ikke på forhånd vide, om alt i denne artikel eller bog rent faktisk er skrevet af Martinus eller sproggruppen eller af en anden. Man har for første gang skabt en fundamental usikkerhed omkring, hvem der har skrevet hvad og Martinus er ikke mere en sikker eneforfatter.*

Ingen af disse påstande er korrekte. Derimod har vi i visse tekster blot fortsat en gammel praksis med at indsætte stykoverskrifter for at øge læsbarhed og overskuelighed. Martinus lod medarbejdere indsætte stykoverskrifter i sine foredragsmanuskripter, når de blev renskrevet til *Kosmos*, og hvis artikler, der oprindeligt havde været bragt i *Kosmos* uden stykoverskrifter, senere blev genoptrykt i Martinus' tid, fik de også indsat stykoverskrifter af samme medarbejdere. Dette skulle dengang godkendes af Martinus, men med passussen i gavebrevet om, at MI må "færdiggøre ikke afsluttede arbejder", har han altså givet grønt lys for bl.a. at indsætte stykoverskrifter i foredragsmanuskripter (et manuskript er et ikke-afsluttet arbejde, der skal færdiggøres).

MI har således indsat stykoverskrifter ved renskrivning af foredragsmanuskripter til artikler og ved bearbejdning af båndafskrifter til artikler. Herudover har vi indsat 21 ud af i alt 144 stykoverskrifter i det udgivne manuskript, *Den Intellektualiserede Kristendom*, samt indsat stykoverskrifter i 22 ud af 45 artikler i *Artikelsamling 1*. Alle andre bøger er i forvejen forsynet med styk- eller kapiteloverskrifter, og dette er selvfølgelig ikke ændret ved genudgivelse.

Der er således ikke indsat stykoverskrifter andre steder i Martinus' værk (bøgerne), og de stykoverskrifter, MI har indsat i artiklerne, er Martinus' egne ord fra konteksten (og altså ikke "titusindvis af selvopfundne ord"). Proceduren holder sig som sagt indenfor rammerne af Martinus' gavebrev: *MI kan færdiggøre ikke afsluttede arbejder* (se link ovenfor).

Det er dog korrekt, at vi i starten af 90'erne bearbejdede en række båndforedrag (i alt 12) friere, end vi gør i dag, og udskiftede visse ord med vores egne. Denne linje er forlængst ændret, og i dag følger vi nøje vores detaljerede retningslinjer for bearbejdning af hhv. manuskripter (hvor vi alene tilføjer stykoverskrifter) og båndafskrifter (se link ovenfor).

Martinus mente i øvrigt, at båndoptagelser af hans foredrag kun skulle publiceres efter omhyggelig bearbejdelse af MI:

Et foredrag er ikke egnet til at skrive direkte af. Det skal bearbejdes. Det skal ikke lige være en kopi af sådan, som jeg har sagt det. Jeg ville jo slet ikke skrive sådan, hvis jeg skulle skrive det. Det talte er noget helt andet. (ekstrakt fra rådsmøde 26.3.1974)

Denne holdning afspejles også i rådsbeslutning af 2.10.1976 vedr. Martinus' artikler:

Enkelte af M's artikler i Kosmos er ikke umiddelbart velegnede til fornyet gengivelse. Undervisningsgruppen vil bearbejde materialet.

5. Øvrige påstande i dit åbne brev (del 1)

Du fremsætter mange andre misvisende påstande i dit åbne brev, hvoraf vi allerede har behandlet enkelte i noten s.7-9 i vores notat *Kritik må være kærlig* (se link ovenfor).

6. Kritikens konklusioner og motivation

På basis af diverse misforståelser og fejlplysninger har flere kritikere udviklet vidtløftige teorier om, at rådet lyver, ikke forstår Martinus og ikke respekterer hans vilje. Fx citerer Ingrid Holck Jes Arbov for i foråret 2017 at slå flg. op på Facebook:

Det har ganske vist været fremført tidligere i mange sammenhænge, men jeg tror, det er en stadig udfordring helt til bunds at forstå, at MI i disse år udfører en uvurderlig betydningsfuld opgave inden for sagen. Gennem sine vedvarende omskrivninger af sandheden og sin undsigelse af Martinus' storhed og mission, appellerer MI bestandigt til refleksion og analyse, og på den baggrund vokser der ganske langsomt en helt ny gennemreflekteret selvbevidsthed og afklarethed frem inden for sagen, som ikke havde været mulig uden denne modstand. Dermed kickstarter MI i virkeligheden – ubevidst om sin egen rolle – sagen og sikrer, at den inkarnerer på smukkeste vis, efter Martinus har trukket sig fra det fysiske plan.

Vi bemærker, at hverken Jes Arbov eller andre på noget tidspunkt har påvist, at vi skulle have løjet eller for den sags skyld forklejnet Martinus' person eller sag, og lige så lidt er vi i nogen sammenhæng blevet "taget på sengen", som du kalder det (s.6). Ej heller er vi afvisende overfor kritik, som du også mener samme sted. Tværtimod melder vi ofte ud, at vi gerne modtager kritik og gode idéer, og vi erkender gerne og åbent, når vi laver fejl (som vi naturligvis kan komme til ligesom alle andre). Når vi derimod bliver mødt med en strøm af fejlagtige og misvisende offentlige påstande, så dementerer vi dem efter behov.

Vi er naturligvis enige i, at det kun kan være et gode, at mennesker reflekterer over og analyserer det, de ser og hører (for nu at bruge Jes Arbovs vending). Man skal altid være varsom med at godtage påstande, og vi kan kun opfordre læsere af både kritikernes og rådets tekster til at undersøge dokumentationen og grundlaget for de pågældende skrivelser. At kunne tænke selvstændigt uden at lade sig påvirke af strømninger for eller imod en sag er jo kun det, vi alle stiler imod.

Martinus opfordrer os til ikke at dømme, bagtale, sladre og tænke nedvurderende om andre. *Den, der dømmes andre ondt, er selv uvidende og naiv* (*Grand Kursus*, stk. 45). Ja, Martinus er faktisk meget tydelig i sine analyser af sladder:

Det ville være et stort gode, hvis disse bagtalelsens eller sladderens repræsentanter kom til at tænke lidt på det dumhedens eldorado, de selv begraver sig i ved at tildænge det ukendte med mentale kloakpøle i stedet for at undersøge, hvad det er, de i virkeligheden forfølger. (Livets Bog, bind 5, stk. 1864)

Desuden kan man læse, hvordan Martinus i et foredrag fra 1947 uden omsvøb kalder opinion for suggestion, i samme grad den vel at mærke skabes på basis af sladder, dvs. når mennesker lever i troen på udokumenterede beskyldninger og bagtale. Analysen findes i artiklen *Besættelse eller hvordan vort nuværende fysiske jordliv danner grundlag for vort kommende åndelige liv efter døden*, der blev bragt i Kosmos nr. 10/2017: http://martinus-institut.dk/da/diverse/da_kosmos2017_10_besaettelse.pdf

Som konsekvens er det op til os alle hver især at overveje, om vi selv "hopper på limpinden" og godtager og viderebringer andres ikke-underbyggede beskyldninger, eller om vi snarere ønsker at holde os fri af den slags.

7. At reagere med fast hånd og tilgivelse

Vi lærer af Martinus, at vi skal tilgive alt – ikke at vi skal acceptere alt. Vi er ikke tvunget til at acceptere det, folk gør, fordi vi tilgiver dem. At vende den anden kind til *betyder naturligvis ikke, at man skal lade sig pine og plage af sin næste* (Småbog 21, *Hinsides Dødsfrygten*, kap. 9) – og ej heller at man skal være passiv, hvis man er vidne til, at rettigheder bliver krænket, mennesker forulempet, eller værdier ødelagt eller stjålet. Men det betyder, at man selv skal undgå reaktioner, der kan skabe en ond cirkel af gengældelse og hævn og gribe så nænsomt ind som muligt for at stoppe et overgreb.

At vi i dette som i andre svar reagerer "med fast hånd", betyder ikke, at vi ikke ønsker at være venner. Martinus viser os – i ord som i handling – at det er både godt og muligt at fastholde en venskabelig indstilling, selvom man samtidig påtaler andres uhensigtsmæssige adfærd. Når man læser lidt rundt i Martinus' korrespondancer eller taler med mennesker, der kendte ham personligt, tegner der sig et klart billede af, at han var lige venskabeligt indstillet overfor nære, loyale venner som overfor kritikere. I hvilken grad vi andre magter denne konsekvente forståelse og sympati, er alene et spørgsmål om vores egen bevidsthedssammensætning, men det er i alle fald vores klare bestræbelse på MI.

---oo0oo---

Vi har med dette brev besvaret en række af dine kritikpunkter og desuden uddybet vores perspektiv på den offentlige kritik, som MI udsættes for. Vi beklager, at vi har været nødt til at korrigere dig på en række punkter, men vi håber, at vores svar kan hjælpe dig til at se, hvor uværdigt det er, at mennesker, der kender til åndsvidenskabens kærlighedsbudskab, offentligt udbasunerer og kritiserer en hel serie forhold, som de ikke er tilstrækkeligt informeret om, eller som ikke passer dem, i stedet for at henvende sig til os og på en venskabelig måde få afklaret deres tvivlsspørgsmål og ankepunkter.

Da vi har begrænsede ressourcer, kan vi som nævnt indledningsvis herefter ikke besvare evt. yderligere kritik fra din side, men du er altid meget velkommen til at læse vores indlæg på MIs hjemmeside.

Rådet for Martinus Institut
August 2018